

CATHERINE LOVEY

❖

DOMNUL ȘI DOAMNA RIVA

Colecția

**LONGSELLER**

Cărțile care biruie timpul

# traduki<sup>T</sup>

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru promovarea literaturii din care fac parte Ministerul Federal pentru Europa, Integrare și Afaceri Externe al Republicii Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, Fundația Culturală Elvețiană Pro Helvetia, KulturKontakt Austria (din însărcinarea Cancelariei Federale a Republicii Austria), Goethe-Institut, Fundația S. Fischer, Agenția Slovenă de Carte JAK, Ministerul Culturii din Republica Croația, Resortul pentru Cultură al guvernului Principatului Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein, Ministerul Culturii din Republica Albania, Ministerul Culturii și al Informației din Republica Serbia, Ministerul Culturii din România, Ministerul Culturii din Muntenegru, Târgul de Carte de la Leipzig și Fundația S. Fischer.

Titlul original: *Monsieur et Madame Rivaz*

*Monsieur et Madame Rivaz* © 2016, Éditions Zoé

Editura Școala Ardeleană © 2017 pentru traducerea în limba română

Editura ȘCOALA ARDELEANĂ

Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48

Redacția: tel 0364 117 252; 0728 084 801

e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,

redactie@scoalaardeleanacluj.ro

Difuzare: tel/fax 0364 117 246; 0728 084 803

e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro,

esadifuzare@gmail.com

www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN 978-606-797-193-4

Concept grafic colecție: Ciprian Butnaru

Copertă: Ioachim Gherman

Editor: Vasile George Dâncu

Corectură și tehnoredactare: Sandra Cibicenco

CATHERINE LOVEY

DOMNUL ȘI  
DOAMNA RIVA

Traducere din limba franceză și Cuvânt înainte de  
FLORICA CIODARU-COURRIOL



Cluj-Napoca, 2017

**Catherine Lovey** (1967, regiunea Valais, Elveția) este scriitoare și jurnalistă de limbă franceză. Atrasă, de mică, de lectură și scris, la douăzeci și patru de ani și-a distrus manuscrisele primelor trei romane, hotărâtă să nu mai scrie niciodată literatură. După absolvirea studiilor de Relații internaționale, a lucrat o vreme în presa scrisă specializată în problemele economice și financiare. A obținut și o diplomă în Criminologie pentru a se dedica chestiunilor privind secretul bancar, corupția și spălarea de bani. În 2005, publică primul roman, *L'Homme interdit*, încoronat cu Premiul „Schiller Découverte”. Au urmat *Cinq vivants pour un seul mort* (2008) și *Un roman russe et drôle* (2010), foarte bine primite de critică. Romanul *Monsieur et Madame Rivaz* (Domnul și Doamna Riva) a apărut în martie 2016. Catherine Lovey este și autoarea unei trilogii teatrale în care dă cuvântul femeilor. Pe site-ul său, [www.catherine-lovey.com](http://www.catherine-lovey.com), scriitoarea publică cronici inspirate de călătorii, analize, texte, cât și rubrica „La question qui tue” („Întrebarea care ucide”).

Stabilită în Franța de mai mulți ani, **Florica Ciodaru-Courriol** este traducătoare, traductolog, doctor în Literatură comparată la Université Lumière Lyon 2 (*Proust et le roman roumain moderne*). A predat cursuri de traduceri la Université „Jean Moulin” Lyon 3 și la prestigioasa École Normale Supérieure. Colaborează activ cu Festivalul de la Chambéry. A tradus și publicat în franceză volume de Hortensia Papadat-Bengescu, Marta Petreu, Ioan Popa, Iulian Ciocan, Cătălin Pavel, Rodica Draghinescu, Horia Ursu. A popularizat, în reviste culturale românești, autori francofoni ca Dominique Fernandez, Yann Queffélec, Alain Bosquet, Claude Simon, Hector Bianciotti, Dominique Noguez, Florence Noiville, André Ourednik, Catherine Lovey, Michel Ménaché etc. A publicat în volum: *Madame Bovary, moravuri de provincie* de Gustave Flaubert, *Rusia sau legea puterii* de Thérèse Obrecht, *Atașamentul* de Florence Noiville, *Mierea* de Slobodan Despot, *Domnul și Doamna Riva* de Catherine Lovey.

## MOTTO

Or, se poate afirma că lumea însăși, în ciuda cantității de spirit ce-o conține, se află într-o stare vecină cu imbecilitatea; și este chiar imposibil să nu observi acest fapt atunci când încerci să-ți faci o vedere de ansamblu asupra evenimentelor care se desfășoară înlăuntru-i.

Robert Musil, *Omul fără însușiri*



# CUPRINS

Cuvânt înainte (de <i>Florica Ciodaru-Courriol</i> ) .....	9
PARTEA I.....	19
1. Într-o gară pot avea loc fel de fel de întâmplări. ....	21
2. Nu alegi totul în viață, e clar.....	32
3. Ori încotro te-ai uita, sunt atâtea frumuseți risipite. ....	35
4. Oare vor semna sau nu? .....	44
5. DWW, o întreprindere ciudată.....	49
6. Un specialist în traumatologie răspunde la întrebări. ....	55
7. Apropo de o scrisoare redactată în ploaie. ....	69
8. La ce sunt buni înțelepții și eremiții.....	72
9. Prietenii nu duc totdeauna viața pe care le-o imaginăm noi. ....	81
10. Despre niște falși poeți și o cutie neagră. ....	97
11. Despre importanța de a avea un doctor priceput.....	107
PARTEA a II-a .....	117
1. Întrebarea este dacă e bine să citești cărți cu voce tare celor inconștienți. ....	119
2. Dacă victima este tânără și frumoasă, este cu atât mai bine. ....	133
3. Trebuie să ne petrecem timpul în mod inteligent, chiar și când zilele se micșorează. ....	142
4. Invidia explică multe probleme din relațiile umane.....	154

5. Sub ochii noștri se duc lupte ce nu-și afișează numele. ....	166
6. Să pleci, plecare. ....	171
7. Despre necesitatea de a gestiona urmările mortuare în toate regulile artei.....	176
8. Cei care au o viață diferită de a noastră ne pot învăța multe. ....	189
9. Femeile norocoase își întâlnesc omul vieții când se așteaptă mai puțin. ....	206
PARTEA a III-a.....	211
1. Yoga, o metodă a cărei practică a luat proporții endemice.....	213
2. Să scrii în doi e dovadă de iubire.....	221
3. Să redai o convorbire este bine, dar este și suficient? .....	224
4. În raport cu tehnologia, unele generații au fost de-a dreptul sacrificate.....	242
5. Păsările cerului sunt ele un exemplu de urmat?.....	254
6. Uneori se impune o nouă vizită medicală.....	272
7. A consuma sau mai degrabă nu? .....	289
8. Unele servitoare bune la toate lucrează mai bine decât altele.....	298
9. Anumite scrisori necesită totuși un răspuns.....	308
10. Ce este fericirea și dacă trebuie neapărat s-o judecăm pozitiv. ....	316
11. Nu e sigur că geografia și prietenia fac casă bună împreună. ....	340
12. Un cutremur de pământ este când pământul pune dedesubt ceea ce trebuia să rămână deasupra. ....	350



## Cuvânt înainte

Mottoul din *Omul fără însușiri*, cu care romanciera elvețiană Catherine Lovey ne primește în lumea aparent simplă a *Domnului și Doamnei Riva*, este un semnal de lectură în notă atentă, ca și „tabla de materii” figurând la începutul cărții cu vădita intenție de a surprinde. Sub aparenta banalitate a subiectului se ascunde o subtilă filosofie a vieții și a lumii contemporane.

Nu vom dezvălui prea mult subiectul romanului pentru a nu-i lua cititorului plăcerea de a-l descoperi singur. Vom spune doar că personajele ce dau titlul sunt numai o referință, personajul central rămânând Naratoarea, o tânără a secolului XXI cuprinsă de frământări și neputințe, dar mânată de o irepresibilă nevoie de a înțelege mai întâi ce i se întâmplă și, mai apoi, cum ar trebui să-și gestioneze viața. Însoțind din întâmplare un grup de turiști ce urmează să plece în croazieră pe Mediterană, asistă la refuzul Domnului și Doamnei Riva de a se alătura la acel voiaj plătit de fiul lor. Refuzul simplu și politicos îi face simpatici în ochii tinerei (... *dacă aș avea bunici sau părinți sau orice fel de rude, ei bine, mi-aș dori să fie ca ei doi, sprijinindu-se unul pe altul cu un gest ce exprimă fragilitate și totodată forță, exact așa, capabili să refuze un cadou care nu se refuză în principiu, capabili mai ales să rămână ei înșiși,*

*Domnul și Doamna Riva, cu viața lor lipsită de tristețe sau de acreală*), dar stârnesc un scandal în toată regula. Fiul lor, Jonas, avocat fiscalist, le-a plătit croaziera (sperând să suplinească astfel prezența și tandrețea față de cei doi părinți?) și se crede în drept să se supere pe cei de la agenția de voiaj, cărora le cere restituirea sumei avansate. Responsabilul grupului, Alexis Berg, face presiuni asupra celor doi bătrâni pentru a semna o „descărcare” oficială, corvoadă ce cade pe capul protagonistei. Vizita la domiciliul lui Juste și al Herminei Riva marchează începutul apropierii dintre ei și Naratoare.

Loc anonim, într-un sat de munte fără nume, casa Domnului și Doamnei Riva devine un loc revelator de umanitate și înțelepciune. Naratoarea vine aici ca într-o oază de liniște și refacere a mentalului, violenței vieții îi răspunde în ecou binefăcător reconfortul prieteniei, locul geografic alternând cu unul ficțional: al romanului lui Musil. Ce funcționează aici ca dublă terapie – îi citește din el iubitului în comă după încercarea sa de sinucidere –, dar citește și pentru sine, pentru salvarea spirituală. Relațiile dintre personaje și intriga destul de simplă sunt, până la urmă, doar un pretext pentru reflectare, așa cum sugerează titlurile capitolelor enunțate pe un ton de dezbatere filosofică, la fel cum în *Omul fără însușiri*, titlurile sună ca niște precepte dezvoltate ulterior în roman. La Musil, un capitol suna cam așa (citez din memorie): „De unde, lucru remarcabil, nimic nu

decurge”, la Catherine Lovey, primul capitol se intitulează „Într-o gară pot avea loc tot felul de întâmplări”. Alt exemplu, tot din memorie, la autorul austriac: „Dacă realul are un sens, atunci trebuie să existe și un sens al posibilului”, iar la romanciera elvețiană: „Ce e fericirea și dacă trebuie neapărat s-o judecăm pozitiv”. Fiecare capitol al poveștii cuplului Riva are un fel de morală infuză, se desfășoară ca o lecție de filosofie despre economia sălbatică, despre distrugerea frumuseților naturale, despre mediocritatea sentimentelor, despre marile și micile schimbări ale lumii noastre, așa cum la Musil unele capitole erau adevărate dizertații despre politică, viață, credință. Este un dialog peste timp pe care Catherine Lovey îl revendică, „o reverență către marele scriitor central-european sub o formă mai puțin banală”.

Ambarcat pe nesimțite în povestea Naratoarei, cititorul este purtat prin întreaga societate elvețiană contemporană, prins într-o poveste forfotind de personaje și întâmplări, este dus într-un spital, pe pacheboturi, prin universuri din cele mai diverse, din cabinetul unei doctorițe gata să abandoneze starea de confort aparent pentru a se apuca de munca pământului în satul ei de baștină din America de Sud, prin meandrele vieții unei femei care regretă că a devenit mamă și care se lasă repede cucerită de exaltarea unui om de afaceri care-și duce viața între două avioane, Naratoarea ne face părtași la ezitățile privind comportarea față de o persoană aflată în comă

(iubitul ei, Alexis Berg), la modul cum trebuie să se lupte cu inerția medicală, cu ideile de-a gata, cu nepăsarea medicilor, cu tot ceea ce cotidianul îi scoate în cale, după cum ne face și să intrăm în empatie cu cei doi bătrâni.

Domnul și Doamna Riva nu-și fac iluzii, nu își doresc să se extazieze în cor și să fie fericiți la comandă, preferă să admire lucrurile simple din jurul lor, lalelele înflorite în grădină ori o zăpadă târzie de aprilie, muntele din apropierea micii lor localități. Ei au o justete de gândire și o atitudine cinstită, de-a dreptul anacronice în ziua de azi, ce aruncă o lumină crudă nu numai asupra societății contemporane, ci și asupra imensei risipe în sens ecologic. Simpla lor manieră de a fi reprezintă un punct de vedere asupra existenței. Experiența, observațiile și comentariile lui Juste și ale Herminei Riva rezonază cu sensul vieții în căutarea căruia se află eroina.

Autoarea se oprește asupra gestului mărunț, dar revelator, asupra existenței oamenilor obișnuiți pentru a-i transforma în personaje autentice. Cuplul Riva nu are nevoie să plece într-o călătorie de mii de kilometri, spre orizonturi exotice, pentru a trăi în mica lui fericire, se mulțumește cu o posibilă vizită în România, declară cei doi protagoniști Naratoarei, de care s-au atașat ca de o fiică, pentru că numai acolo, în văile dintre Carpați, se mai poate găsi un vechi soi de mere rare.

Sentimentele de afecțiune și tandrețe relevate de întâlnirile salvatoare alternează la Catherine Lovey cu

pagini de revoltă în fața unor situații când dramatice, când ilariante, iar scrisul ei se pliază armonios pe faldurile narațiunii, fără izbucniri zgomotoase, ci cu o constantă ironie, ba chiar cu umor, acea „politețe a disperării” cum se spune. Umorul lui Catherine Lovey este unul mucalit, dialogurile par din cele mai normal constituite, pe subiecte serioase care derapează brusc în poantă, cum ar fi discuția cu doctorița hotărâtă să-și închidă cabinetul și să se întoarcă la cultivarea gliciei, căreia protagonistă îi sugerează să se apuce mai degrabă de scris: „Eu nu știu să scriu și nici nu am știut vreodată”, dar este repede întreruptă: „Nu e absolut necesar”, „Glumiți?”, „Nu, nu e deloc necesar să știi să scrii pentru a scrie. Multe lucruri au fost simplificate, ați constatat și dumneavoastră cu siguranță, așa încât maximum de persoane să se poată consacra maximumului de preocupări în timpul liber, precum scrisul unei cărți sau orice altceva, chirurgia, realizarea de mari reportaje, tâmplăria de lux, gastronomia, excrocheria în general”.

Catherine Lovey povestește cu umor și cu zvâc, distribuind doze generoase de ironie în conturarea personajelor, iar când crezi că prezintă în fine și un personaj apreciabil, dacă nu ideal, cum este Johannes Lindeman, suntem repede readuși la realitate, (realitatea lecturii!) printr-o rafinată tehnică de *mise en abyme* a literaturii, a scrisului: „Dar mă opresc aici, zice autoarea, altfel textul va derapa. Simți repede când se poate întâmpla un astfel de accident. Cuvintele se coalizează între ele făcând corpurile să se apropie, să

înceapă să se unească, împletească. Apar apoi dialoguri, de mare profunzime, personajele nu întârzie, variind pozițiile de pe schemele recomandate de sexologi, să-și pună întrebări asupra vieții, destinului, undelor electromagnetice, a lui Dumnezeu, a nenorocirii, durerii, pe scurt asupra micului lor buric, pierdut în întuneric. Toate astea dau în general un ghiveci ce-ar putea părea ridicol și, în realitate, chiar este, dar care trece neobservat în ochii numeroșilor cititori, fericiți că pot să-și mai clătească și ei ochii cu ceva. Cuvintele știu foarte bine ce este bun pentru curioșii înnăscuți. Dacă nu le oprești ferm, cum fac eu acum, în acest moment precis, nu vom întârzia să ne trezim în prezența unui text plin de găfâituri de plăcere de la prima la ultima pagină, care chestionează, prin intermediul unei limbi nemaipomenite, violența iubirii care ne pune în contact cu vibrația primitivă a spiritului, cu ecouri ce au fost deja captate de scriitori imenși precum Porcius Licinus [...] Marilyn Monroe, dar care iau aici o formă halucinantă, susceptibilă de a oferi consumatorului viziuni despre sex așa cum spera să aibă pentru banii dați, un sex mutilat, necesar mutilat, am fi tentați a scrie, și sfârtecat, dar, oh, cât de frapant în adevărul lui”.

Asemenea piruete frecvente fac deliciul lecturii romanului și îl coagulează totodată. Fiecare capitol ar putea fi o nuvelă în sine, precum cel în care protagonistă se ceartă cu infirmiera-șefă căreia nu-i spune niciodată pe numele adevărat, Spielzeughäuser, reușind să i-l

deformeze în șapte feluri (Spiegelzausser, Spizelhaugser, Spelzigzeneuger, Spiegelzeugneusser, Spitzelrausser, Stolzhausser, Spitalhauser) – răzbunându-se cum poate pe refuzul afișat al infirmierei de a aplica tratamentele medicale solicitate –, ori secvența din farmacie unde are loc un dialog ionescian, ca să nu le amintim decât pe acestea.

Un scris alert, energic, exploatând un vocabular variat și bogat, ce nu ocolește nici zicala populară, nici neologismul revelator, cu fraze desfășurându-se parcă nesfârșit, dar subtil dirijate către un final surprinzător – iată doar câteva din calitățile stilului acestei autoare care declara undeva că „un scriitor este o persoană care creează o lume, un univers propriu cu ajutorul unei limbi ce se creează ea însăși pe măsură ce se construiește acel univers, limba fiind materia primă a scriitorului. Și el o muncește, chiar împotrivindu-i-se, îi stoarce seva și încearcă s-o reînnoiască”. Limbă pe care traducătorul e dator, la rândul său, să o restituie fidel, atent la sens și nuanțe, preluând ritmul și ironia originalului.

Ce ne face de fapt să alegem o carte de citit, eventual de tradus? Coperta? Numele autorului? Editura? În cazul de față, toate trei motivele reunite. Editura Zoe este una dintre cele mai active în lumea literară elvețiană, cu multe succese și având o colecție „Classiques du Monde” sub egida căreia a apărut, printre alte titluri din marile literaturi, *La forêt des pendus*, versiunea franceză a *Pădurii spânzuraților* de

Liviu Rebreanu! În plus, citisem, în urmă cu câțiva ani, primul roman al lui Catherine Lovey, *Omul interzis*, cu mare plăcere. Când am descoperit într-o librărie *Monsieur et Madame Rivaz*, romanul pe care-l prezentăm aici publicului românesc, coperta atrăgea paradoxal ochiul prin austeritate, pe jumătate alb-gălbuie, pe cealaltă jumătate reproduce tabloul „La chambre blanche” semnat de Marius Borgeaud, un interior simplu, intim, sugerând că în el își duc viața două persoane în vârstă (o cârjă e agățată de unul dintre scaune, pe care se află și o pălărie, un *canotier*), masa rotundă cu două boluri, flori și ceainic/cafetieră infuzând ideea de univers liniștit și blând, la adăpost de tumultul exterior, o atmosferă de calm și eternitate. Răsfoind cartea – o plăcere pe care librarii francezi o stimulează cât pot de mult – interesul sporea.

Mottoul din *Omul fără însușiri* a lui Robert Musil sugerează din capul locului o alegere estetică, un tip de scriitură, impresie întărită de „Tabla de materii”, altfel spus cuprinsul, ce nu se află la locul lui obișnuit, la finele cărții, ci la începutul textului, lăsând la o parte faptul că romanele nu prea au un astfel de apendice. Nu vom citi o narațiune în dulcele stil clasic, cartea abundă în digresiuni, anecdote, fără să-și piardă totuși firul central. Originalitatea afișată și în așezarea în pagină (dialogurile fără obișnuita linie identificatoare) contrastează o dată în plus cu titlul înșelător, reductiv prin simplitatea lui. E momentul să spunem aici că numele *Rivaz* a rămas în română *Riva*, la sugestia



autoarei, care se teme că cititorii străini vor pronunța z-ul final, consoană ce nu se aude în franceza elvețiană, mai exact cea din Valais. Ri-va: două silabe ca două jumătăți ale aceluiași întreg, cu un final vocalic ce pare să se continue – ecou de eternitate în pesimismul înconjurător. Riva – așa cum trebuie pronunțat nu doar în Valais, locul de unde provine într-adevăr autoarea, născută într-o familie de fermieri de munte – ceea ce îi dă o anumită forță și o bună cunoaștere a oamenilor.

De mică a fost atrasă de lectură și scris. Dar și-a distrus primele trei romane, jurând să nu mai scrie câte zile va avea. Și a urmat studii de Relații internaționale pe care le-a completat cu o diplomă în Criminologie. Lucrează ca jurnalistă în presa scrisă specializată în problemele economice și financiare, dar și în criminologie. În 2005, a publicat primul ei roman, *L'Homme interdit*, urmat de *Cinq vivants pour un seul mort* (2008) și de *Un roman russe et drôle* (2010), foarte bine primite de critică. Romanul *Monsieur et Madame Rivaz* [Domnul și Doamna Riva] a apărut în martie 2016 și figurează de puțin timp pe mult râvnita listă a romanelor romanzilor! Apare în toamna lui 2017 în traducere rusă concomitent cu versiunea în limba română.

Dincolo de povestea soților Riva, Catherine Lovey, ea însăși călătoare neobosită când nu scrie, pare să-și fi pus în gând să ne demonstreze că nu locurile cele mai laudate sunt în cele din urmă paradisurile de

râvnit, începând cu propria ei țară, Elveția. Nici aici nu scapi de indiferența cadrelor medicale, de răceala superiorilor, de rapacitatea agențiilor, de superioritatea afișată a șefilor, de imbecilitatea consumerismului.

Într-o lume a conformismului atotstăpânitor, a goanei după clișee, după locuri paradisiace, Catherine Lovey vine să dinamiteze ideile preconcepute și ficțiunile noastre iluzorii cu o carte despre dezumanizarea relațiilor umane, a cărei poveste se coagulează în jurul unei întâlniri. Cu un cuplu anacronico-simpatic ce pare să fi coborât dintr-o poezie minulesciană, dar cu o filosofie a vieții pe care mulți „înțelepți” ar merita s-o aibă. Ea crede în oameni ca cei din titlul romanului său, „ființele care lasă cuvintele să trăiască, pentru că ele plâng cu adevărat, se bucură sincer”.

Traducătoarea mulțumește Fundației *Looren*, unde și-a definitivat versiunea română, Fundației Traduki, care a avut bunăvoința să subvenționeze traducerea, cât și Editurii Școala Ardeleană pentru frumoasa și senina colaborare.

**Florica Ciodaru-Courriol**

# PARTEA I



## *1. Într-o gară pot avea loc fel de fel de întâmplări.*

Pe Domnul și Doamna Riva i-am întâlnit prima oară la gara din L., era în luna aprilie, perechea se îndrepta spre grupul nostru ținându-se de braț, mâna tremurândă a Doamnei Riva sprijinindu-se de încheietura slabă a Domnului Riva. Mi-amintesc foarte bine că, în clipa când i-am văzut apropiindu-se, m-am gândit, bine-ar fi ca ăștia doi să nu facă parte din grupul nostru de călători, de n-ar fi din grup, de n-ar fi, de n-ar fi, așa mi-am dorit preț de o străfulgerare, nu fiindcă ar fi avut o alură mai jalnică decât a celorlalți călători deja adunați acolo, majoritatea în vârstă, ci fiindcă emana din perechea lor o stranie conjugare de fragilitate și demnitate ce nu prevestea nimic bun pentru acel gen de deplasare colectivă.

Acceptasem în ultimul moment s-o înlocuiesc pe Laeticia, mânăta nu atât de prietenie, cât de starea finanțelor mele. Urăsc călătoriile în grup, îi disprețuiesc pe toți cei care vor să admire la oră fixă, să se distreze la oră fixă și, mai ales, să mănânce, dar aversiunea și disprețul nu au mai intrat la socoteală când Laeticia m-a sunat să-mi spună că suferea îngrozitor de spate și că aveam ocazia, datorită renunțării ei, să fac rost de niște bani bineveniți și, unde pui, și ușor, adăugând că, oricum, responsabilitatea croazierei cădea pe seama lui

Alexis Berg. Prietena mea mai precizase că nu voi avea nimic de făcut în afară de a supraveghea niște hamsteri, acesta a fost cuvântul folosit, știi tu cum e cu animalele astea, continuase ea, trebuie ca roata să se învâртеască întruna, paiele schimbate, puse grăunțe și apă.

Cerul, care nu mă ascultă niciodată și își bate joc de mine în majoritatea cazurilor, în după-amiaza aceea din gara L. m-a ascultat. Domnul și Doamna Riva, despre care nu știam nici măcar cum îi cheamă, s-au îndreptat efectiv în direcția mea, deși Alexis Berg, cu placheta pretențioasă a agenției turistice pentru care lucram, afișată pe piept, ieșea clar în evidență ca om al situației. Înalt, cu gâtul prins într-o cravată roșie, distribuia bătrânilor ecusoane și documentație, surâzând ca în fața unei turme de sirene proaspăt răsărite din apă.

Îmi imaginez că soții Riva au ales să mi se adreseze mie și nu lui Alexis pentru simplul motiv că dorința ce-mi scăpase mai devreme, când i-am văzut apropiindu-se, nu se evaporase în contact cu aerul, ci se îndreptase direct spre ei, deplasând cumva un semnal invizibil de la roșu la verde.

Domnișoară, mi-a zis Domnul Riva, cu o voce uimitor de clară, când a ajuns lângă mine, eu împreună cu soția am venit să vă spunem bună ziua și la revedere.

Bătrânul a dat apoi să mă ia de mână, dar mi-am retras-o repede fără să vreau, ca pe urmă să i-o întind, aproape politicoș, amintindu-mi că semnase un contract pentru un job temporar. Ochii lui de un albastru intens nu păreau să imploră, dimpotrivă,

părea un om sigur de el, grăbit să se achite de o sarcină obligatorie în mod civilizată, înainte de-a se întoarce cu femeia agățată de brațul lui la o viață pe care cu niciun chip n-ar fi vrut s-o descrie.

Gestul spontan de a-mi retrage mâna e cu atât mai puțin explicabil cu cât am fost dintotdeauna sensibilă la auzul cuvântului domnișoară în gura unor oameni bătrâni. Ceea ce pentru majoritatea femeilor pare doar un comportament învechit, condescendent, dacă nu chiar umilitor, eu una îl savurez ca pe o scânteie de viață care anunță nu că un foc ar mai putea arde, ci că el nu s-a stins și va arde până la moarte.

Aș fi putut să-i primesc cu o formulă de bun venit pe noii sosiți, în fond pentru asta eram plătită, dar am tăcut, anticipând faptul că Domnul Riva se poate lipsi de ea, el, care venise să mă anunțe, după ce mi-a strâns mâna, blând ezitantă, că ei erau respectiv Domnul și Doamna Riva, domiciliați în C., înscriși la croaziera pe Mediterană organizată de compania DreamWaterWorld, acolo unde viața este mai albastră, adăugase el citind cu voce tare și cu stoicism ecusonul prins pe tricoul meu.

Eu și soția mea am hotărât să renunțăm la călătoria aceasta, a spus Domnul Riva.

Da, a confirmat și Doamna Riva.

Am preferat să vă anunțăm direct decât să telefonăm, a adăugat Domnul Riva.

Aveam oricum și alte treburi la L. azi, așa că nu a fost mare deranj, a precizat Doamna Riva.

O să mergem cu ocazia asta la cinema, fiindcă în regiunea noastră ne cam ocolesc filmele, vreau să spun genul de filme care merită văzute, a mai explicat Domnul Riva.

Nu suntem bolnavi, n-avem nimic, mulțumim Domnului, dar preferăm să nu plecăm, și-a continuat Domnul Riva expunerea.

Contăm însă pe dumneavoastră să nu-i spuneți nimic fiului nostru care ne-a oferit croaziera asta, fie-vă milă, nu-i spuneți nimic, și nici fiicei noastre, voia să contribuie și ea la costul călătoriei, dar frate-său rezolvase deja, au insistat foarte mult amândoi și nu am vrea să-i decepționăm, a adăugat Doamna Riva.

Acum știți totul, nu ne mai rămâne decât să vă urăm călătorie frumoasă, a spus Domnul Riva,

cu speranța că totul va fi bine, a continuat Doamna Riva, vremea, vaporul, o să ne rugăm să nu suferiți cumva vreun naufragiu, a mai zis Doamna Riva,

o să te rogi tu, eu nu mă rog, știi bine, i-a amintit Domnul Riva soției sale,

nu poți avea totdeauna încredere în căpitanii ăștia, și-a continuat demonstrația Doamna Riva, neslăbindu-și soțul de braț, unii nu sunt prea serioși, răstoarnă vaporul cât ai zice pește, sper din tot sufletul să fie un om de treabă căpitanul dumneavoastră, nu ca ghizii de munte, cu unii din ei mai bine să nu pleci, în ziua de azi, nici măcar să traversezi drumul,

oricum compania asta de voiaj trece drept serioasă, putem nădăjdui pentru toată lumea că și-a ales un



## Domnul și Doamna Riva

căpitan bun, a spus în încheiere Domnul Riva, uitându-se la grup, apoi, cu blândețe, la soția lui, atunci, la revedere, a zis Doamna Riva, la revedere, a zis și Domnul Riva.

Deși nu eram decât un angajat temporar, ar fi fost de datoria mea să intervin, să spun măcar o vorbă, cel puțin la revedere, mergeți sănătoși – ceea ce m-am mulțumit să nu fac. Soții Riva se apropiau încetișor de ieșirea principală a gării, el în cămașă albă și veston deschis la culoare, ea într-o jachetă roz pal și pantalon gri, deplasându-se cu pași ușori, ca pe parchetul unei săli de bal, când l-am auzit pe Alexis Berg lătrând un Dumnezeu mă-sii, nu se poate!, înainte de-a o lua la fugă prin hol.

Văzându-l cum îi aduce înapoi pe Domnul și Doamna Riva, depășindu-i cu două capete din spatele lor, cu ochii țintă spre toate ieșirile, ai fi zis că este un șef al Khmerilor roșii care i-a încolțit pe doi fugitivi în junglă. Fără să fi ascultat de vreun ordin, grupul de călători înscriși la croazieră și gata de plecare îi încercui pe cei doi vinovați. Nu mai lipsea mult și-ar fi scandat și lozinci, era inevitabil, soții Riva vor sfârși curând cu beregata retezată de ștreang. Am înțeles dintr-odată că bărbatul și femeia aceea care nu-mi erau nimic, care se sprijineau unul pe altul să nu cadă, dar și în virtutea unei obișnuințe de-acum vechi, deveniseră, în câteva minute, o specie pe cale de dispariție ce trebuia protejată cu orice preț. Nu voiam să li se întâmple ceva

rău, în orice caz nu o croazieră pe Mediterană, la care renunțaseră de bunăvoie.

Alexis a început să-i întrebe pe Domnul și Doamna Riva unde le sunt bagajele. Se simțea că face eforturi să vorbească pe un ton dulceag. Domnul Riva i-a răspuns că atât el cât și soția nu aveau valize pentru că ei nu plecau în voiaj. Foarte rapid, interogatoriul a luat o tentă polițistă, pe măsură ce Alexis consulta pe un mic ecran de laptop ceea ce el numea *dosarul Riva*, stați așa, vă caut dosarul, ah, gata, l-am găsit! Domnul Juste Riva, dumneavoastră sunteți acela, iar Doamna, oh, vă numiți Hermine, un prenume magnific, deci Hermine Céline Angeline Riva, uitați-vă și dumneavoastră, sunteți înscrisi la croaziera de două săptămâni, versiunea prelungită, știți că există și o versiune scurtă care se oprește la Constantinopol, nu-i așa? Domnul Riva i-a răspuns că scurtă ori lungă, e tot aia, fiindcă ei oricum nu plecau. Voiajul e plătit integral, uitați-vă aici, suma a fost achitată în totalitate, a spus Alexis întorcând ecranul spre cei doi soți – dar nici Domnul, nici Doamna Riva nu s-au uitat – ați ales chiar o cabină super lux, cu cadă la baie, a ținut să sublinieze managerul de operațiuni al agenției DWW, iar cuvintele lux și cadă au răsunat ca o circumstanță agravantă într-o acuzație.

În acea clipă, un om înalt și auster, a cărui vârstă era disimulată de o slăbiciune tocmai fără vârstă, a luat cuvântul pentru a spune că versiunea două săptămâni

În cabina lux era o lovitură. Iar el știa ce spune pentru că și el alesese formula asta, eu călătoresc singur, a ținut el să precizeze strângând mâna Domnului Riva, dar nu și pe cea întinsă de Doamna Riva, după care s-a prezentat ca domnul Duval, și Konrad cu K, și a anunțat că experiența lui de croazierist prin lumea întreagă, prin lumea întreagă, a subliniat el, am călătorit chiar și pe Yangtze, îi permitea să-i spună lui Riva, Domnule, părând să nu fi remarcat și prezența Doamnei, ei bine, că Riva era pe punctul de a comite o mare eroare.

Plata călătoriei a fost făcută de un anume Jonas Riva, sub formă de bon-cadou, a exclamat Alexis după o nouă și atentă consultare a dosarului.

Este fiul meu, a spus Doamna Riva care tăcuse până atunci.

Intervenția soției Domnului Riva veni la țanc pentru Alexis Berg.

Doamnă, nu puteți face chestia asta fiului dumneavoastră. Așa ceva nu se face!

Îl cunoașteți și dumneavoastră pe Jonas?

Nu, dar știu că v-a oferit croaziera asta din toată inima. Dacă ați putea să nu ne mai vorbiți ca la niște debili mintali, am aprecia, a spus atunci Doamna Riva.

O voce se înalță în acel moment din grup, mai tare, mai avidă decât toate cele care murmurau din belșug, vocea unei femei cu o pălărie albă, destul de elegantă, care zicea că persoanele acestea ar fi putut

măcar să spună că sunt bolnave, în caz de boală ești rambursat, trebuie să fii chiar prost, nu-i așa, ca să arunci atâția bani pe fereastră,  
aruncați în mare, vreți să spuneți, a ricanat un om în șort, preocupat de a nu-și ascunde nicio diformitate, se pare că este un cadou din partea fiului lor, zise o altă voce feminină,  
ah, da? în plus au și un băiat, dar unde este?,  
îți amintești ce ni s-a întâmplat nouă, Gustav, când am fost în Grecia, groaznic, groaznic,  
cum să faci așa ceva bietului copil care-și taie din carne ca să le ofere o vacanță la părinți,  
domnul acela foarte slab spunea că a călătorit și pe Yangtze, putem să-i dăm crezare,  
eh, doi bătrânei speriați de voiaje, asta-i tot,  
ia să nu ne mai f... atât la cap,  
da, așteptam atunci încă două persoane la hotel sau la aeroportul din Atena, nu mai știu exact, dar le-am așteptat ore întregi, ore întregi, nu am putut face nimic în ziua aceea, ca la sfârșit să aflăm că au murit, era un bărbat și o femeie, cred, oricum, niște persoane care trăiau împreună, morți amândoi într-un accident de autobuz, tot necazul cu norocul lui, vă dați seama dacă unul din ei scăpa ce-ar fi fost, oricum, așa ne-am zis imediat când am aflat vestea aceea, of!, măcar au murit amândoi deodată, că altfel ne-ar fi tăiat toată pofta de acropole sau vă imaginați dacă trebuia să luăm cu noi pe văduvă sau pe văduv,

noi vă urăm la toți călătorie plăcută, s-a auzit dintr-odată vocea Domnului Riva care reușise să se strecoare printre vocile din grup, da, o călătorie plăcută la fiecare, a continuat și Doamna Riva, care nu-l slăbise o clipă de braț pe soțul ei.

Perechea a alunecat din nou spre ieșirea principală a gării, liberă, cu conștiința datoriei îndeplinite și mi-am zis atunci, încercând să evit privirile furioase ale lui Alexis, care închisese laptopul și, odată cu el, și *dosarul Riva*, că aș fi gata să-mi dau câteva ore din viață, poate chiar câteva zile, pentru a lăsa pe loc totul baltă, și turiștii amatori de croaziere, și managerul de operațiuni, și contractul de job temporar, numai să pot pleca încetișor după soții Riva și să-i ajung din urmă, ca și cum ar fi fost lucrul cel mai natural din lume, la prima trecere de pietoni. M-am și văzut spunându-le lui Juste și lui Hermine, zâmbind, că dacă aș avea bunici sau părinți sau orice fel de rude, ei bine, mi-aș dori să fie ca ei doi, sprijinindu-se unul pe altul cu un gest ce exprimă fragilitate și totodată forță, exact așa, capabili să refuze un cadou care nu se refuză în principiu, capabili mai ales să rămână ei înșiși, Domnul și Doamna Riva, cu viața lor lipsită de tristețe sau de acreală.

Sunt complet scrântiți, a exclamat Alexis Berg întinzându-mi valiza-diplomat personală. L-am măsurat din ochi pe manager cu regrete anticipate. Un corp frumos, o față cu trăsături echilibrate, păr des, ochi aproape inteligenți, și ce altceva, nimic? O să suport eu

tot înconjurul bazinului mediteranean în compania acestui individ care execută liste de sarcini pe care le bifează ușurat, mulțumit, într-un dosar electronic imediat analizat de un program statistic? O să pot eu pluti liniștită de-a lungul țărmurilor antice fără ca responsabilul grupului să nu observe, împreună cu mine, cât sunt ele de desfigurate, fără să nu se enerveze că totul este traficat la ora actuală, și că pe nimeni nu-l doare, din moment ce aduce bani. Oare în cele două săptămâni ce ne așteptau chiar nu aveam să întâlnesc nici în Alexis Berg, nici în nimeni altcineva pe pachebot, un suflet cu care să împărtășesc tristeți și bucurii, tristeți reale și bucurii reale, pentru simplul motiv că toată lumea ar fi preocupată doar să se destindă, la babord, la tribord, *enjoy!*, lozinca timpurilor noastre, *enjoy!*, *enjoy!*, unde-i ghilotina, să fie adusă din nou aici, să punem mâna pe acest Enjoy și să-l legăm de mâini și de picioare, să-i punem gâtul sub tăiș, să-i tranșăm vertebrele, tâmpitul, hârș!, hârș!, bine că ne-am scăpat de el!

Într-un târziu mi-am dat seama că Alexis Berg mă scruta așteptând un răspuns care întârzia. Mă întrebese probabil ceva dacă mă fixa în felul acesta. Iar eu nu-l ascultasem.

M-am scuzat și l-am rugat să repete.

Managerul operațional s-a apucat cu mâinile de cap, descurajat din start.

Va trebui să fii pe fază, da?

## Domnul și Doamna Riva

L-am asigurat pe Alexis că putea conta pe mine, că nu aveam deloc experiența propriu-zisă a călătoriilor în grup, dar că sunt o persoană conștientă care nu obișnuiește să lase nimic la voia întâmplării.

Vom vedea, a tranșat el, după care m-a abandonat în mijlocul grupului, cu instrucțiuni precise, deci îi mai numeri o dată, apoi îi duci să bea ceva, altfel or să ceară de îndată ce au pus piciorul în tren, apoi îi conduci la toaletă, repet, îi conduci la toaletă, pe toți, înainte de a merge pe peronul numărul 5, vin și eu mai târziu acolo, am niște telefoane de dat și, ai grijă, să nu pierzi vreunul din ei, nu știi dacă ești la curent, dar marjele sunt destul de rahitice în businessul ăsta, așa încât nu ne putem permite scrântiți de genul Riva, ai captat?